Jaakko Haikonen

5.5.2025

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvo valiokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 6.5.2025 klo 12.15

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista (COM(2025) 81 final) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisen ja vahvistamisen osalta (COM(2025) 87 final), U 13/2025 vp

Taustaa

Komissio on korostanut tiedonannossaan ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen” sellaisen sääntelyjärjestelmän tärkeyttä, jolla varmistetaan tavoitteiden saavuttaminen mahdollisimman vähin kustannuksin. Sen vuoksi komissio on sitoutunut järkeistämään ja yksinkertaistamaan EU-lainsäädännön sisältämiä raportointivaatimuksia. Niin ikään Mario Draghin kilpailukykyraportti kiinnitti huomiota siihen, että nykyiset säännökset ovat omiaan rasittamaan suhteettomasti etenkin pkyrityksiä. EU-valtiopäämiesten Budapestin julistuksessa (11/2024) pyydettiin komissiota tuomaan esityksiä sääntelyn keventämisestä. Tähän vastauksena komissio tähtää vuoden 2025 työohjelmassaan siihen, että ennen sen toimikauden loppua vuonna 2029 hallinnollista rasitetta saadaan vähennettyä yleisesti 25 prosenttia ja pienten ja keskisuurten yritysten osalta 35 prosenttia. Ehdotus on ensimmäinen osa sääntelyn keventämiseen tähtäävien lainsäädäntöehdotusten sarjaa.

STTK:n kanta

STTK ymmärtää osittain tavoitteen hallinnollisen taakan keventämisestä ja kestävyysraportoinnin yksinkertaistamisen ja läpinäkyvyyden lisäämisen etenkin pienyritysten osalta, mutta näkee komission ehdotuksessa useita selkeitä ongelmia.

Kestävyysraportointia (CSDR) koskevat ehdotukset

Komissio arvio ehdotettujen muutosten vähentävän CSDR:n soveltamisalaan kuuluvien yritysten lukumäärää noin 80 prosentilla. STTK pitää vaikutusta erittäin suurena ja katsoo sen heikentävän merkittävästi yritysten pyrkimyksiä vastuullisemman liiketoimintamallin rakentamiseen.

Jaakko Haikonen 5.5.2025

Tämä heikentää vastuullisten toimintaketjujen rakentamista ja vaikuttaa myös työntekijöiden aseman, ympäristövastuun ja sosiaalisten oikeuksien parantamista globaalisti.

Muistiossa myös todetaan yritysten kestävyystiedoilla olevan kriittinen yhteys EU:n vihreän kehityksen ohjelman mukaisen ja EU:n kestävän rahoituksen strategian tavoitteen toteuttamiseksi: pääomavirtojen kohdentamiseksi enenevässä määrin kestäviin kohteisiin kun, julkisesti saatavilla oleva tieto yritysten kestävyydestä heikkenee. Komissio on aiemmin todennut, että yksityisten investointien suuntaaminen ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kannalta vaikuttavasti edellyttää luotettavaa ja kattavaa raportointia.

Yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset

STTK pitää erittäin valitettavana, että pitkäaikainen työ yritysvastuun kehittämiseksi on ottamassa ehdotuksen myötä taka-askeleita. Komission vaikutusarvion mukaan ehdotus heikentää mahdollisuuksia ympäristöön ja ihmisoikeuksiin kohdistuvien haitallisten vaikutusten tunnistamiseen, ehkäisemiseen ja lopettamiseen.
Ehdotetulla EU:n laajuisen siviilioikeudellista vastuuta koskevan järjestelmän poistamisella heikennettäisiin ammattiliittojen tai järjestöjen mahdollisuutta edistää ja puolustaa uhrien oikeuksia ja työoloja. Tällä olisi merkittävä negatiivinen vaikutus työelämä - ja ihmisoikeuksien edistämiseen.

Yritysvastuudirektiiviä koskevissa vaikutuksissa on lisäksi huomioitava, että toisaalta yhtenään muuttuva sääntely-ympäristö aiheuttaa yrityksille epävarmuutta ja heikentää luottamusta toimintaympäristöön sekä heikentää kokonaisuudessaan EU-säätelyn legitimiteettiä. Ehdotus sisältää tulkinnanvaraisuuksia, mikä on omiaan heikentämään oikeusvarmuutta. Lisäksi Suomessa useat yritykset ovat olleet yritysvastuuasioissa edelläkävijöitä ja säätelyyn valmistautuessa on tehty merkittäviä taloudellisia panostuksia. Yritykset ovat katsoneet yritysvastuun kehittämisen tärkeäksi, koska sen on nähty tuovan kilpailuetua. Yritysten mahdollisuuksia saada tietoa tuotantoketjuista rajoitettaisiin sekä niitä ohjattaisiin jatkossa huolehtimaan ympäristö – ja ihmisoikeuksista pääsääntöisesti tuotantoketjun ensimmäisellä portaalla – jolloin resurssit ohjataan sinne, missä riskejä rikkomuksiin ei ole välttämättä lainkaan.

Ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevan velvoitteen osalta sääntely kevenisi, kun direktiivi ei enää velvoittaisi yrityksiä ilmastosuunnitelman toteuttamiseen, ainoastaan laatimiseen. Ehdotus tarkoittaisi sääntelyn yhdenmukaistamista kestävyysraportointidirektiivin kanssa mutta samalla se vesittäisi koko 1,5 asteen siirtymäsuunnitelman EU-tasolla. STTK:n katsoo, että ilmastonmuutosta on torjuttava ja sen torjuminen on nähtävä myös kilpailutekijänä.

Hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset

Suomen osalta Tullin arvion mukaan uusi CBAM-tuonnin kynnysarvo poistaisi CBAM-velvoitteet 92 prosentilta nykyisistä CBAM-velvollisista kuitenkin niin, että 99 prosenttia CBAM-tuonnin päästösisällöstä pysyisi mekanismin piirissä. EU:ssa komission arvion mukaan muutoksen jälkeen hiilirajamekanismin soveltamisalaan kuuluvista päästöistä katettaisiin edelleen yli 99 prosenttia, sillä valtaosa hiilirajamekanismin alaisesta tuonnista EU-alueelle on komission mukaan harvalukuisten suuria määriä CBAM-tuotteita tuovien tuojien käsissä.

Jaakko Haikonen 5.5.2025

Näin ollen hiilirajamekanismin soveltamisalaan kuulusi edelleen noin 99 prosenttia päästöistä. STTK korostaa toisaalta hiilivuodon estämistä sekä vakaan toimintaympäristön takaamista eurooppalaiselle teollisuudelle hiilidioksidipäästöjen hinnoittelun osalta.

Lisätietoja Jaakko Haikonen, ilmasto- ja energiakysymysten asiantuntija
jaakko.haikonen@sttk.fi